

OBIERAĆ SIĘ (162) *vb impf*

obierać się (160), **obierać się** (2) *MiechGlab, KromRozm II. sie* (115), *się* (47).

o oraz a jasne; -e- (27), -é- (7); -e- *Mącz* (26); -é- *GrzepGeom* (2), *Strum, WyprPl, SarnStat* (2);
-e- : -é- *OpecŻyw* (1:1).

inf obierać się (48). ◇ *praes 1 sg* obieram się (9). ◇ *2 sg* obierasz się (1). ◇ *3 sg* obiera się (21). ◇ *1 pl* obieramy się (5). ◇ *3 pl* obierają się (24). ◇ *praet 1 sg m -m* się obierał (2). ◇ *3 sg m* obierał się (18). *f* obierała się (2). ◇ *1 pl m pers* obieralichmy się (1) *BudBib*, obieraliśmy się (1) *Leop.* ◇ *2 pl m pers -ście* się obierali (3). ◇ *3 pl m pers* obierali się (1). ◇ *fut 1 sg m* będę się obierał (3). ◇ *2 sg m* będziesz się obierał (1). ◇ *3 sg m* będzie się obierał (2), będzie się obierać (1); będzie się obierał *KrowObr*; będzie się obierał : będzie się obierać *BibRadz* (1:1). ◇ *con 3 sg m* by się obierał (2). ◇ *1 pl m pers* byśmy się obierali (3). ◇ *3 pl m pers* by się obierali (3). ◇ *imp 2 sg* obieraj się (6). ◇ *1 du* obierawa się (1) *Mącz* 497b. ◇ *part praes act* obierając się (4).

Sł stp, Cn notuje, poza tym s.v. Bawię się tym, obieram się, Linde XVI i XIX w.

1. *Zajmować się czymś, uprawiać coś, zdobywać jakąś umiejętność, ćwiczyć się, doskonalić się w zakresie czegoś; operari, tractare, vacare, versari Mącz, Cn; facere Vulg, Cn; exercitare Bart Bydg, Vulg; scrutari, villicare Mącz Vulg; colere, exercere, facitare, immorari, incumbere, indulgere, (in)haerere, laborare, persequi, pertractare, profiteri, tractare, transigere Cn* (160) : *Villico, Kmiecią fie rzeczą obchodzę/ ná wsi fie obieram/ wieyską rzecz á oráninę prowadzę. Mącz* 496d, 486b.

obierać się około czego (45), *około kogo* (3): [*filozofowie*] zbyegu natury około ktorey fyą obyerają zawzdy naydoualy czym byualy przyuodzeny ku uyerze *PatKaz III* 102; około rib fie obierac lowiarcz ie *FalZioł V* 50v, V 52, 53; *Włfyłtcy nyewyerni* około pilmá fyę obyerają/ á fáłłfywyę ye przywodzą *KromRozm I* M2v, Av, Lv, L2, N3; *KromRozm II* o4v; *GliczKsiąż* K4v, O5; *GroicPorz* 14v; *KrowObr* 156; *BibRadz* *4, II 110c *marg*; A gdy odrośli [*Ezau i Jakub*] okazał fie Ezau grubym/ niedbálym/ obierał fie około roley a myłłiřtwá. *BielKron* 14; *Widząc Moizęřz lud Izraéłski* około Egipřkich łupow fie obierác/ odfřpił od tąd ná puřczą rzeczoną *Sur BielKron* 31; [*Dzierżek, księęę kurzymyskie*] rozumiał być niewalecznym s. *Wacłławá/ iř* fie około kfiąg obierał *BielKron* 323, 2v, 3, 18, 350, 424, 450v; *Abowiem wolnym vmysłom/ y tym ktorzy fię* około wielkich rzeczy y około pořpolitego ludu obierac maya/ przywoitřza [!] iest *Hiřtoryey znaiomořć/ y ćwiczenie W mądrych obyczaiach. KwiatKsiąż* H3; *Około tatowych [!]* tedy fię ćwiczeń obierac mamy/ ktore dobre zdrowie zachowywaią/ y mocniejszye członki czynią *KwiatKsiąż* N4, A4, D3v, E2v, G, Gv (14); *Qui autem tractant Musicam, Terent. Ktorzy fie* około řpiewánia obierają. *Mącz* 460d, 18b, 264c, 488b; *LeovPrzep* a2v; *StryjKron* 6; *SarnStat* 373. *Cf* »około siebie samego obierać się«.

obierać się czym (6): zbytnie *znim [olejem]* iedzenie iest przeciw zdrowiu zwłářczá ludziem ktorzi fie nie obieraią grubą robotą ręczną *GlabGad* Kv; *BielKron* 387; *RejPos* A5v; *Naprzod pijánice/ gámraći/ myłłiřcy s ptáki/ Alchimifte/ y ci wřzyřcy ktorzy fie* lekkimi rzeczámí obieraią/ ci fie nie godzą [*ku sprawie wojennej*] *BielSpr* 2v; *LatHar* 634; *Wřzák to řam wieřz z myłłiřtwá/ nim fie* obieraiąc/ *Ze wzgárdny Ptak álbo pies/ gdy mu wymknie zaiąc. PaxLiz* Ev.

obierać się z czym (15), *z kim* (2): z rozmagitemi fie navkami obierac a czyřtac ie. *FalZioł V* 52; [*Arystoteles*] na řadne řwiećkíe rzeczy nie niedbał, iedno fie zawzdy z mądrořcią obierał.

BielŻyw 90; *Goski* A4, *4v; [*Manasses*] s czarty lie obierał *BielKron* 90, 26, 165, 427v, 453, 459; *Tractatio*, *tibiarum*, *Cic. ab aurispicibus non accipiunt tractationem tibiarum, sed a musicis*, *Vczą* lie z piščzałkami obierác/ piškác/ etc. *Mącz* 461a, 48b, 320c, 329d; *SienLek* 164; *Sprawę* wodną ná then czás opuščzam/ gdyż lie my s nią nie obieramy. *BielSpr* 10v, 25v.

obierać się w czym [w tym in aliquo (1)] (59): *BierEz* E4; *OpecŻyw* 30; máłf lie wzywocie Iezufa milégo częłto obieratz *OpecŻywPrzedm* C4v; *Exercitari*, obyeracz są, in labore *BartBydg* 219b; *FalZioł* V 53; chczfli być od zwierząt rozny A ich też głupołci proźni Chciey lie w naucę obierać Mądrołci rozumu nabywać *BielŻyw nlb* 6; *MiechGlab nlb* 3; *WróbŻołt* 76/4, 118/27; *KromRozm I L*; yáko náuki wolne fá á vćiwe/ ták też tego który lie w nich obiera/ wolnego á vćiwego íprawuye. *GliczKsiąż* M4, G8, I5, N2; *BibRadz* *4, *Eccli* 39/3, 50/29[30]; *Tales* [...] obierał lie w náukach gwiazdárłkich á lekárłkich. *BielKron* 121v; *Pitágorás*/ ten lie nie obierał iedno w licźbie á rozmierzaniu íwiátá y w ípiewaniu. *BielKron* 121v; *KwiatKsiąż* B, F2v, K2v, Lv, N3v; *Mącz* 19b, 29c, 96a, 234d, 238c (20); *białęłowy* nie fá ták wolne od ciełfnych pokus/ ani lie w *Contemplatiew* thák obieráią [...] iáko męłczczyźni *GórnDworz* Mm7; *GrzepGeom* A4, B3; *KuczłKat* 250, 295, 300; *Strum* B; *StryjWjaz* Av; *SkarŻyw* 87; *ReszPrz* 38; *WyprPl* A4; *LatHar* 532, 554; *WujNT* 324; *SarnStat* 310.

W charakterystycznych połączeniach: obierać się około biegów niebieskich, około (biegu) natury (2), około czarow, około ćwiczeń, około fllozofijej, około gospodarstwa, około poruszeń gwiazd, około ksiąg (2), około kupi, około pospolitego ludu, około łupow, około myślistwa, około nauk(i) (czarnoksięskiej, wyzwolonych, zacnych) (7), około nawalności na powietrzu i na ziemi, około pasienia dobytkow, około pisma, około pisma św. (słowa (bożego)) (6), około praw, około przyrodzenia rzeczy ziemskich (niebieskich) (2), około przyrodzonej własności rzeczy każdej, około rachowania, około rolej, około rozmierzania ziemie, około ryb, około rzeczy (każdej; niezmiernych, pospolitych, rycerskich, wielkich, znamienitych) (6), około służby bożej (2), około soli, około spraw (swoich, miejskich, przyjacielskich) (3), około śpiewania (2), około lepszego żywota (2), około żołtarza; obierać się baśniami, pięknemi cnotami, gospodarstwem, myślistwem (2), przypowieściami, grubą robotą ręczną, lekkimi rzeczami, służbą bożą; obierać się w bajkach, w biegach niebieskich, w cudach (2), w czystości serdecznej, w czytaniu poetow, w fllozofijej, w gadkach, w geometryjej, w gospodarstwie, w kontemplacyjej, w księgach (2), w liczbie [czego], w mądrołci, w miłości braterskiej, w muzyce, w nabożeństwie, w nauce (krasomownej, rycerskiej) (5), w naukach (gwiazdarskich, lekarskich, osobnych) (13), w pismie(ch) (apostolskich, prorockich, świętych) (5), w rozmierzaniu świata, w rozmyślaniu rzeczy niebieskich, w (swym) rzemieśle (2), w sofistryjej, w śpiewaniu, w trudnościach, w żywocie Jezusa; obierać się z czarty, z księgami, z łatkami, z mądrołcią, z myślistwem, z rozmaitemi naukami, z niewiastami, z pisarzmi, z piščzałkami, z rzeczami niskimi a podłymi, ze sprawami kupieckimi, ze sprawą wodną, z walkami, z wełną, z woskiem; obierać się bardzo, chutliwie (ze wszytkiej chuci) (2), przez długi (niektory) czas (2), często, częłcią, godnie, przez kilka godzin, z młodołci, bezpieczną myślą, niekiedy, nie nazbyt, nie zawždy, pilno (z pilnołcią, pilnie(j)) (4), pospolicie, wedle przemożenia, statecznie, aż do śmierci, ustawicznie (3), więcej.

Zwrot: »około siebie samego obierać się« (1): Co pyerwey około liebye yednego tylko fámeego obyeráł lie/ tho wten czás wślytkę pracą íwą/ wślytko ítáránye y pilnołć wykłáda y czyni ná rzecz połpolitą. *GliczKsiąż* O2v.

Szereg: »obierać się, (a, i) kochać« [szyk 2:1] (3): *WróbŻółt* 76/4; *Delectari se cum musis*, *Obierać á kochać fie w naukách. Mącz* 238c, 497b.

Przen [około czego] (5) : *Náuká* która fię około wymierzania/ albo rozmierzaniá ziemię/ około/ *Spiewania/ Rachowania/ y Biegów niebieskich* obiera. *KwiatKsiąż* K3 *marg*, I3v, K3; *Mącz* 148b; *Plugáftwo* ięft iedno dufzne/ drugie cielefne. *Dufzne plugáftwo* obiera fię około plugáwych myfli/ á złym poftánowieniem ná vmyfle. *RejPosWstaw* [110³].

W charakterystycznych połączeniach: obierać się około biegów niebieskich, około wszego języka, około plugawych myśli, około okwitości gwiazd poruszeń, około rachowania, około rzeków słów, około miejskich spraw, około syllab, około śpiewania, około tcionk, około uczenia obiecadła, około wymierzania albo rozmierzania ziemię.

a. Postępować według określonych zasad (27) :

obierać się okolą czego (1): *Aby obieráyac fye y rozmyfláyac* około fluzby bożey/ yego [*Zbawiciela*] *lobye vftáwicznye ná pámyęc przywodzili* *KromRozm II* i3v.

obierać się czym (1): *A teź iedno tym włáfnie ty kfiázkzi podány/ Ktorzy fię obieraią piéknemi cnotámi.* *RejWiz* Cc3.

obierać się w czym (22): *OpecŻyw* [34]; *WróbŻółt* 118/48, 78; *RejKup* q2; *Ktorzy fię kwápią do chwały niebieskiej/ máią fię obierać w czyftości ferdeczney y miłości bráterfkiej. Leop 1.Ioann 3 arg, 4.Esdr 7/63, Eph 2/3; Człowiek roftropny wiernie fię w zakonie obiera/ á zakon mu fię theź ftáwi wiernym. BibRadz Eccli 33/3, Eccli 51/23[24]; Aczkolwiek my iefzcze w wiefłzey prozności y wiefłzym się błędzie obieramy niż oná młodość dziecinna* *KuczbKat* 395; *ReszHoz* 133; *LatHar* 51, 88, 112, 182, 432 (8); *WujNT Col* 3/7, *1.Tim* 4/15, 5/10.

obierać się z czym (1): *odpowiedział [Plato] nie przebyway w miefcie ani w krainie gdzie pycha panuie, á gdzieź młodzienci ze lżą fię obieraią.* *BielŻyw* 83.

W charakterystycznych połączeniach: obierać się około służby bożej; obierać się piéknemi cnotami; obierać się w błędzie(ch) (2), w czystości serdecznej, w jałmużnach, w mądrości, w modlitwach, w pościech, w przykazaniu (bożym), w służbie bożej (majestatu) (3), w sprawiedliwości (bożej), w (każdym) uczynku dobrym (miłości) (2), w zakonie (pańskim) (6), w żądzach ciała; obierać się ze lżą; obierać się chutliwie, we dnie i w nocy, godnie, niekiedy, ustawicznie, wiernie.

Szeregi: »ćwiczyć i obierać się« (1): *nagrodę przyftoyną tego cóś komu winien/ iáko być może/ vczyniwfzy/ ćwicz y obieray fię w modlitwách/ pościech/ y iáłmużnách* *LatHar* 112.

»obierać się, (i) myśleć (a. rozmyślać)« [szyk 2:1] (3): *KromRozm II* i3v; *LatHar* 636; *O tymże rozmyśláy/ w tym fię obieray [Haec meditare, in his esto]: áby poftępek twoy był wftytkim iáwny.* *WujNT 1.Tim* 4/15.

»obierać się i przodkować« (1): *w Rzymie [...] gdzie im kto ięft nazacnieyfzy y nabogátfzy/ tym fię naywięcey o to ftára/ áby w vczynkách miłości ku BOgu y bliźniemu pełnych vftáwicznie fię obierał/ y przodkował* *ReszHoz* 133.

2. Przebywać, znajdować się; versari *Mącz, Cn* (2) :

obierać się z kim (1): *Versari cum aliquo, Obierać fię s kim/ wiele towarzysftwá s kim wieść.* *Mącz* 486b.

obierać się w czym (1): Wy łami wiećie ktore y iákowe rzeczy ia y brácia moi/ y dom oycá mego/ o zakon y o rzeczy świętechmy czynili/ w iákich walkách y trudnościach obierálichmy fię [Ipsi scitis quanta [...] fecimus pro legibus et sanctis, et proelia et angustias quas vidimus]. BudBib 1.Mach 13/3.

Synonimy: 1. badać się, bawić się, ćwiczyć się, kochać się, obchodzić się, parać się, poznawać, uczyć się, uprawiać, zajmować się; 2. być, obcować, przebywać, znajdować się.

Formacje współrdzenne cf BRAC SIĘ.

*Cf **OBIERAJĄCY SIĘ, OBIERANIE, OBIERANIE SIĘ***

DJ